

DEZVOLTAREA ENERGIEI REGENERABILE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: REALITĂȚI, CAPACITĂȚI, OPȚIUNI, PERSPECTIVE

Autor:

Vadim Ceban

Expert Asociat APE

Abstract

Sectorul energetic, în mod special electroenergetica bazată pe surse fosile, hidroenergie și termonucleară, în majoritatea țărilor Uniunii Europene (UE), s-a dezvoltat preponderent prin susținerea directă a statului din sursele financiare publice sau prin oferirea suportului din partea statului sub diferite forme. Această politică energetică continuă și în prezent, însă fiind în micșorare prin eforturile țărilor membre ale UE și OECD în vederea eliminării sau micșorării a oricăror subvenții din partea statului pentru sursele fosile, creării pieței interne comune de energie și introducerea taxelor de carbon.

Este evident că, utilizarea Surselor de Energie Regenerabile (SER), în mod special producerea energiei electrice din surse regenerabile, ca regulă pe baza tehnologiilor noi, nu poate concura cu o tehnologie care s-a maturizat pe o perioadă de peste o 100 de ani și a fost finanțată preponderent din sursele publice sau prin acordarea directă a subvențiilor din partea statului. În același timp, se observă o tendință globală de creștere a investițiilor în SER, crescând în paralel ponderea acestora în consumul final brut de energie.

Conform raportului Agenției Internaționale pentru Energie (IEA), World Energy Outlook 2013, cca 50% din creșterea globală de producție a energiei electrice în 2035 va reveni SER. Sursele variabile de energie, cum sunt energia eoliană și solară, vor contribui în mod esențial la aceasta creștere. Integrarea acestor surse variabile și intermitente va fi complexă și costisitoare, iar politicile de suport pentru punerea în folosință a acestora urmează a fi complementate cu acțiunile în dezvoltarea infrastructurii energetice și, în unele cazuri, în dezvoltarea structurii pieței de energie.

În mod evident, creșterea respectivă va fi cauzată de așa factori ca ameliorarea competiției, descreșterea costurilor tehnologiilor de valorificare a SER, creșterea prețurilor pentru sursele fosile și a prețurilor pentru emisiile de carbon, însă, pe prim plan, creșterea respectivă va fi cauzată de suportul extensiv și intensiv al statului în formă de subvenții în vederea accelerării integrării SER în sistemele energetice. Din această cauză, în vederea promovării utilizării SER, au fost propuse mai multe scheme de sprijin a producerii energiei din sursele regenerabile și, în primul rând, a energiei electrice (SER - EE).

În acest context, primul loc în acest sens îi aparține UE. Conform Directivei 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse rege-

nerabile, sprijinul și intervenția din partea statului înseamnă orice instrument, schemă sau mecanism aplicat de un stat, care promovează utilizarea energiei din surse regenerabile prin reducerea costurilor acestei energii, prin creșterea prețului la care aceasta poate fi vândută sau prin mărirea, prin intermediul unor obligații referitoare la energia regenerabilă sau în alt mod, a volumului achiziționat de acest tip de energie; acesta include, dar nu se limitează, la ajutoare pentru investiții, scutiri sau reduceri de impozite, rambursări de taxe, scheme de sprijin privind obligația referitoare la energia din surse regenerabile, inclusiv cele care utilizează certificate verzi, și scheme de sprijin direct al prețurilor, inclusiv tarife fixe și bonus.

Republica Moldova urmează să țină cont de schimbările ce au loc în domeniul SER pe plan internațional, respectând angajamentele sale internaționale de promovare a surselor alternative de energie, concomitent răspunzând la provocările interne: problema securității energetice și accesibilitatea tarifelor la energie pentru sectoarele economiei naționale și populație.

I. Descrierea realităților

Republica Moldova importă circa 95% din sursele necesare pentru acoperirea consumului energetic al țării. În lipsa de resurse energetice proprii, promovarea eficienței energetice și valorificarea surselor regenerabile de energie disponibile la nivel de țară constituie căi optime pentru reducerea dependenței în cauză, precum și o condiție esențială pentru dezvoltarea durabilă a economiei. Pe lângă dependența de import, intensitatea energetică sporită reprezintă un impediment esențial pentru dezvoltarea economiei și reduce enorm competitivitatea economiei și industriei naționale. La fel, cererea de energie electrică în Republica Moldova a demonstrat un trend ascendent. În acest context, pentru Republica Moldova dezvoltarea SER reprezintă nu doar o posibilitate de valorificare a potențialului autohton a surselor alternative de energie, ci și un instrument considerabil de consolidare a securității energetice a țării, reducând în mod considerabil importul de energie din sursele fosile.

Actualmente, există următoarele constrângeri pentru dezvoltarea sectorului energetic în Republica Moldova, care, privite din altă optică, pot servi drept oportunități pentru valorificarea SER:

- *Consumul mare de energie preponderent livrată de la sursele externe, ceea ce contribuie la intensitatea energetică sporită;*
- *Creșterea prețurilor la resursele energetice;*

- *Tehnologiile și utilajele moral și fizic uzate;*
- *Lipsa cunoștințelor și capacităților în domeniul eficienței energetice și utilizarea SER etc.*

Pentru a depăși constrângerile existente, în Republica Moldova s-au întreprins mai multe măsuri în domeniul dezvoltării SER și implementării conceptului de eficiență energetică. Un progres semnificativ în domeniile menționate îl constituie adoptarea Legii energiei regenerabile nr.160 din 12.07.2007, Legii cu privire la eficiența energetică nr. 142 din 02.07.2010, precum și crearea Agenției pentru Eficiența Energetică prin Hotărârea Guvernului (HG) nr. 1173 din 21.12.2010, responsabile pentru implementarea politicilor de stat în domeniul eficienței energetice și SER. Este de menționat că, întru transpunerea Directivei nr. 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, de modificare și ulterior de abrogare a Directivelor nr. 2001/77/CE și nr. 2003/30/CE, în anul 2013 Ministerul Economiei a elaborat proiectul Legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, care, în prezent, se află în proces de aprobare finală în Parlament.

Pentru a răspunde provocărilor și constrângerilor existente în domeniul energetic, a reduce dependența de importul de resurse energetice și impactul sectorului energetic asupra schimbărilor climatice a fost aprobat Programul Național pentru Eficiență Energetică pe anii 2011-2020, prin Hotărârea Guvernului nr. 833 din 10.11.2011. Totodată, în contextul angajamentelor la Tratatul Comunității Energetice, în anul 2013 au fost aprobate Planul Național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 (HG nr.113 din 07.02.2013) și Planul Național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020 – PNAESR (HG nr.1073 din 27.12.2013).

La fel, statul a creat baza necesară pentru finanțarea și implementarea în practică a proiectelor de valorificare a SER prin crearea Fondului pentru Eficiență Energetică (HG nr. 401 din 12.06.2012). Astfel, putem observa, că există tot instrumentarul necesar în vederea inițierii la nivel național a valorificării potențialului SER existent la nivel de țară, ceea ce va aplană creșterea substanțială a prețurilor pentru resursele energetice, implicând un grad mai înalt de implementare a tehnologiilor de conservare a energiei și a SER. Aceasta, la rândul său, necesită implementarea tehnologiilor noi de conservare a energiei, eficiență energetică, utilizarea mai largă a surselor de energie regenerabilă și atragerea investițiilor sporite în cercetările și în inovațiile din domeniul respectiv.

Având în vedere cele menționate, pentru Republica Moldova avantajele valorificării SER sunt următoarele: a) contribuția esențială a SER pentru atingerea obiectivului de durabilitate a dezvoltării sectorului energetic și economiei naționale în general; b) reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, contribuind, în mod esențial, la dezvoltarea economiei verde și producerii mai pure; c) reducerea necesității de utilizare a apei pentru răcirea blocurilor de generare a energiei electrice și termice; și d) contribuția la diversificarea ofertei de energie și utilizarea mai eficientă a resurselor.

II. Analiza potențialului SER în Republica Moldova

În absența resurselor energetice proprii și în condițiile dependenței tot mai mari de importurile resurselor energetice, eficiența energetică și valorificarea SER constituie un element cheie în toate obiectivele strategice ale țării pentru termen scurt, mediu și lung. E de menționat că, potențialul tehnic disponibil al principalelor tipuri de resurse regenerabile de energie din Republica Moldova se estimează aproximativ la 2,7 mil. tep¹ (tabelul 1).

Obiectivul global pentru consumul de energie din surse regenerabile în anul 2020 a fost determinat de legislația în vigoare a Republicii Moldova, ca o contribuție de 20% a SER în volumul consumului final brut de energie², obiectivele indicative sectoriale fiind stabilite egale cu 10% SER în energie electrică (SER - EE) și 10% SER în transporturi (SER-T), iar SER necesare pentru încălzire și răcire (SER-Î&R) rezultând, astfel, 27% din această pondere de 20%.

Ca rezultat al implementării cu succes a politicilor și măsurilor cuprinse în PNAESR, obiectivul de 10% SER-EE până în anul 2020 ar putea fi atins fără a recurge la importul de energie electrică regenerabilă. Conform planului, energia electrică din surse regenerabile urmează a fi generată preponderent de instalațiile de energie eoliană, începând cu anul 2016. Generarea de energie electrică, utilizând sursa eoliană, va fi completată parțial de energia produsă din biomasă cu începere din anul 2015, de instalațiile solare, precum și de cea produsă de instalațiile hidroelectrice mici existente (care în anul 2009 au contribuit cu circa 2% energie din SER la mixtul de energie). În total, conform PNAESR, Guvernul preconizează autorizarea și construcția

1 Datele Ministerului Economiei al Republicii Moldova, utilizate în procesul de elaborare și aprobare a Strategiei Energetice a Republicii Moldova până în anul 2030 (Hotărârea de Guvern nr. 102 din 05.02.2013).

2 Conform angajamentelor Republicii Moldova față de Comunitatea Energetică, obiectivul respectiv este stabilit la nivel de 17%.

Tabelul 1. Potențialul tehnic disponibil al principalelor tipuri de SER

Tipul SER	Potențialul tehnic		
	PJ	mil tep	
Solară	50,4	1,2	
Eoliană	29,4	0,7	
Hidro	12,1	0,3	
Biomasă	Deșeuri agricole	7,5	
	Lemne de foc	4,3	
	Deșeuri de la procesarea lemnului, tescovină	4,7	
	Biogaz	2,9	
	Biocombustibil	2,1	
	Total biomasă	21,5	0,5
Total potențial SER		113,4	2,7

de instalații SER – EE de cca 400 MW, preponderent eoliene și solare.

Totodată, este bine cunoscut faptul, că biomasa este cea mai larg utilizată sursă de energie regenerabilă pentru furnizarea descentralizată a căldurii³. Biomasa va rămâne în continuare o sursă de furnizare descentralizată de căldură; cu toate acestea, în viitor se va forma o nișă pentru utilizarea biomasei în procesul de cogenerare la scară redusă. Implicarea consecventă a autorităților publice locale este necesară în vederea promovării noilor tehnologii și demonstrării exemplelor de succes. Acordarea diverselor stimulente la etapa de investiții ar putea susține crearea unor proiecte pilot, care pot fi replicate la o scară largă.

În consecință, Guvernul, prin intermediul tuturor instrumentelor disponibile, urmează să ofere tot suportul necesar pentru dezvoltarea SER. Subvenționarea instalării sau achiziționării utilajelor, acordarea de credite preferențiale și facilități fiscale, susținerea proiectelor de cercetare și dezvoltare reprezintă obiectivele de bază ale Fondului pentru Eficiență Energetică, creat în baza Legii energiei regenerabile nr.160 din 12.07.07, care reprezintă un pilon financiar și instituțional al politicilor Guvernului și al cadrului legislativ. Sprijinul acordat pentru instalarea dispozitivelor de încălzire și a sistemelor de producere a energiei regenerabile (încălzire pe baza arderii de lemne,

încălzirea apei cu ajutorul energiei solare etc.), completate cu izolarea termică a clădirilor, vor îmbunătăți atât competitivitatea industriei, cât și bunăstarea populației.

La fel, adoptarea Legii privind energia termică și promovarea cogenerării (adoptată în prima lectură în Parlament în martie 2014) va contribui la acordarea suportului pentru SER-Î&R. Nu trebuie de neglijat faptul, că eficiența energetică în sine reduce costurile și necesitatea de a investi în sursele de generare foarte scumpe. Conform datelor Comisiei Europene, potențialul de a economisi prin implementarea măsurilor de eficiență energetică la nivel de consumator este enorm. Cerința de vârf ar putea fi redusă cu cca 60 GW sau aproximativ cu 10% din vârful actual de sarcină al UE⁴.

De asemenea, utilizarea bio-carburanților va contribui semnificativ la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în sectorul transporturilor. Însă, cadrul legislativ în vigoare nu conține o lege concretă, care să reglementeze producerea de bio-carburanți în condiții ferme de durabilitate și care să introducă obligativitatea de a utiliza în transporturi amestecul de carburanți și bio-carburanți.

Modificarea cadrului legislativ ar asigura un context pentru impunerea cotelor indicative anuale stabilite de PNAESR ca repere pentru atingerea obiectivului prevăzut pentru anul 2020. În conformitate cu aceste politici, contribuția planificată a bio-carburanților la atingerea obiectivului de 10% SER în consumul de energie în transporturi către anul 2020 va fi asigurată integral pe baza importurilor, în timp ce contribuția internă va deveni relevantă numai în cazul în care va putea concura cu prețurile de import. Totuși, în pofida absenței unor scheme

3 Conform studiului elaborat de IDIS „Viitorul” în cadrul proiectului Energie și Biomasă în Moldova, finanțat de Uniunea Europeană, cofinanțat și implementat de PNUD Moldova, potențialului de biomasă pentru fiecare raion în parte s-a obținut un potențial total de aproximativ 21042 TJ anual pe baza mediei datelor pentru anii 2009 și 2010. Comparând acest rezultat cu consumul intern de resurse energetice al Republicii Moldova, care în anul 2010 a constituit aproximativ 92544 TJ, poate fi constatat că 17-20% din consumul final brut de energie poate fi acoperit din biomasă.

4 Communication from the Commission “Delivering the internal electricity market and making the most of public intervention”, Brussels, 05.11.2013 C (2013) 7243 final.

de sprijin, Guvernul urmează să pună în vigoare o reglementare pentru producerea internă de bio-carburanți, precum și pentru utilizare, independent de sursă, în vederea asigurării unui cadru legislativ clar și durabil.

III. Opțiuni și perspective de promovare a SER

În vederea amplificării procesului de valorificare a SER la nivel național statul urmează să acorde sprijinul necesar în vederea atragerii investițiilor în sectorul SER. Aceste mecanisme de sprijin sunt desinate preponderent generării energiei electrice din SER (SER - EE).

La nivel mondial se utilizează următoarele scheme de sprijin pentru SER - EE:

- Tarife fixe (Feed-in Tariff sau FiT);
- Cote obligatorii combinate cu certificate verzi;
- Subvenții pentru investiții;
- Facilități fiscale;
- Achiziții prin licitații.

Pentru a sprijini SER-EE, legislația în vigoare (Legea energiei regenerabile, 2007) este edificată pe baza conceptului unui tarif cost-plus reglementat. O metodologie de calcul a tarifelor pentru SER-EE (cât și pentru bio-carburanți) există încă din anul 2009, însă interesul investitorilor a fost redus. Guvernul Republicii Moldova și-a propus să elaboreze un cadru nou de reglementare pe baza unor tarife fixe pentru toate tehnologiile eligibile. Cu toate acestea, există anumite preocupări privind supraestimarea tarifelor și slăbirea fiabilității sistemului electroenergetic prin integrarea surselor intermitente, fapt ce a determinat adoptarea unei decizii de a pune în aplicare proceduri de licitație pentru proiectele eoliene, care includ două tipuri de plafoane:

- a) plafoane de preț;
- b) obiectivele privind capacitatea totală pusă în funcțiune să nu depășească nivelul pe care rețeaua îl poate absorbi la un cost rezonabil (în prezent circa 400 MW)⁵.

Un aspect-cheie, care va facilita reușita schemelor sus-menționate, este extinderea și perfecționarea procedurilor administrative referitoare la autorizări/permise, licențe, cerințe tehnice, schimbarea destinației de utilizare a terenurilor, scutirea de plată a impozitelor pentru echipament (TVA sau taxe vamale), precum și asigurarea

informației referitoare la standardele aplicabile, sistemele de autorizare și instalatorii calificați, în beneficiul investitorilor. Toate elementele, care lipsesc, urmează a fi identificate, iar discrepanțele lichidate, astfel încât să fie asigurată implementarea măsurilor pe verticală. În continuare, urmează a fi elaborate campanii de sensibilizare, a fi dezvoltate capacitățile instituționale și desfășurată instruirea privind rolul eficienței energetice și beneficiile utilizării SER în cadrul Strategiei de comunicare și în contextul asigurării Planului de comunicare pentru perioada de timp corespunzătoare.

Cea mai răspândită schema de sprijin este aprobarea tarifului FiT pentru toate tehnologiile SER - EE. Schema de sprijin FiT în prezent este pusă în aplicare în 63 de țări din întreaga lume, inclusiv în 20 din cele 27 de state membre ale UE, ca instrument principal pentru a sprijini generarea de energie electrică produsă din SER. Principiul central al politicilor de FiT este de a oferi prețuri garantate pentru perioade fixe de timp pentru SER - EE (de obicei, 10-20 de ani). Aceste prețuri sunt, în general, oferite într-o manieră non-discriminatorie pentru fiecare kWh de energie electrică produsă. Statul nu finanțează piața de energie electrică regenerabilă. Toate costurile sunt transferate la consumator, având în vedere că, conform Legii energiei regenerabile din 2007, furnizorii sunt obligați să cumpere toată energia SER - EE produsă. Acești furnizori vor transfera costul către consumatorii finali de energie electrică. Aici și este un moment cheie în rațiunea aplicării politicii de stat.

În ultimii trei ani, în Republica Moldova se constată o înviorare a interesului investitorilor străini și locali în producerea energiei electrice (EE) din surse regenerabile, în primul rând, a energiei electrice eoliene (EEE). Ca imbold au servit intențiile Guvernului să aplice schema de sprijin FiT a SER - EE. În scopul determinării valorilor FiT pentru diferite tehnologii SER - EE, evaluării suportabilității de către populație a tarifelor, Ministerul Economiei a inițiat studiile aprofundate în acest sens. La solicitarea Ministerului Economiei, Compania de consultanță ECA (Economic Consulting Associates) din Marea Britanie a fost contractată de către BERD pentru executarea studiilor respective. Astfel au fost studiate și recomandate:

1. Valorile FiT-urilor pentru tehnologiile de producere a SER - EE valabile pentru Republica Moldova: eoliană, solară fotovoltaică, hidro, biogaz, biomasă solidă, inclusiv cu cogenerare.
2. Evaluarea suportabilității FiT-urilor de către grupuri individuale de consumatori de energie electrică.

⁵ Această constrângere tehnică nu afectează atingerea obiectivului de 10% pentru ESR-EE, deoarece acesta permite generarea de energie din surse regenerabile în volume semnificativ mai mari decât obiectivul stabilit de 10% pentru SRE-E.

3. Mixul de SER - EE către anul 2020 pentru a atinge ținta de 20 % din consumul total de resurse energetice.

Experții locali, bazându-se pe rezultatele studiilor ECA, au încercat să răspundă la întrebarea cu cât ar crește tariful la energia electrică pentru consumatorii finali dacă astăzi în Sistemul Electroenergetic Național (SEEN) s-ar integra 200 MW de capacitate eoliană? Astfel, o eventuală integrare în SEEN a 200 MW putere eoliană va conduce la o creștere nesemnificativă a tarifului la energia electrică livrată consumatorilor finali. Creșterea maximală a tarifului pentru consumatorii finali, conectați la rețelele de distribuție, va constitui: 7,3 % pentru compania privată Union Fenosa, 6,5 % - pentru compania de stat RED Nord, 6,6 % - pentru compania de stat RED Nord-Vest. Dacă în perioada 2014-2020 se va păstra tendința actuală de creștere, atunci în anii 2015-2017 prețul la energia electrică, procurată de la Moldavskaya GRES și din Ucraina, va depăși valorile respective ale FiT-ului.

În acest context, în proiectul legi noi privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile Guvernul și-a propus aceleași instrument de sprijin în forma de FiT, însă pe baza de organizare a licitațiilor pentru capacitățile SER-EE. Organizarea licitațiilor va permite Guvernului Republicii Moldova să controleze volumul capacităților instalate, precum și să anticipeze amplasările în teritoriu, ceea ce se află într-o strânsă legătură cu investițiile necesare pentru extinderea rețelilor de transport și distribuție pentru a face față modificărilor formatului fluxurilor de energie electrică.

Elementele de bază a procedurii de licitație propuse:

- Producătorii existenți de energie electrică din surse regenerabile (SRE-EE) vor continua să primească tariful calculat și aprobat de ANRE pe perioada valabilității sale.
- După adoptarea Legii în redacție nouă, producătorii SRE-EE vor primi un tarif fix acordat în urma licitației publice bazată pe criterii obiective, transparente și nediscriminatorii.
- Tariful pentru cantitățile cu acces prioritar va fi plătit de către furnizorul central de energie electrică desemnat de Guvern, care va fi responsabil pentru achiziționarea energiei produse din SER și distribuirea ei către

furnizori. Tariful va fi acordat pe o perioadă de 15 ani și va fi ajustat anual cu inflația și rata de schimb.

- Eligibilitatea proiectelor va fi stabilită printr-o etapă preliminară de pre - selecție, care urmează criteriile transparente. Documentația de licitație va stabili termenii și condițiile, inclusiv plafoanele de preț pentru energia electrică, limitele capacităților de producere, etapele de construcție, fezabilitatea tehnică, acordarea unei garanții fixe din partea investitorului și alte criterii, condiții sau cerințe care pot varia pentru diferite categorii de tehnologii de energie din surse regenerabile, la discreția Guvernului pentru fiecare ofertă. ANRE va contribui la calcularea plafoanelor de prețuri, elaborarea modelelor de contracte sau alte documente sau cerințe care pot fi utilizate la licitație.
- Investitorii vor trebui să ofere un preț mai mic sau cel puțin egal cu prețul licitației. Câștigătorul va fi participantul care va oferi cel mai mic preț.
- Agentul economic va putea lansa proiecte de construcție/reconstrucție a centralelor de producere SER-EE fără a participa la licitație, cu condiția comercializării energiei obținute în baza contractelor directe cu furnizorii la prețurile de piață.
- Proiectul legii noi include drepturile pentru consumatorii finali de a instala echipamente de producere a SER-EE de capacitate de până la 100 kw cu condiția că capacitatea instalată nu depășește cantitatea consumată de energie.

Avantajele licitațiilor:

- Optimizarea prețului în rezultatul unui proces competitiv;
- Ajustarea tarifului plafon de la o licitație la alta pentru a evita o supra compensare, ceea ce nu poate fi realizat în cazul tarifului feed-in.
- Gestionarea volumelor licitate pentru a garanta atingerea obiectivelor stabilite.
- Prognozarea necesităților de dezvoltare a rețelilor electrice de transport și distribuție.
- Sporirea factorului de echilibrare.

Totodată, conform prevederilor proiectului PNA-ESR, se preconizează licitarea capacității de 400 MW pentru toate tehnologiile până în anul 2020, la fel se preconizează organizarea licitațiilor în două etape:

Perioada	Tehnologiile	Eoliană și Solară	Altele	Total
2013-2015		140 MW	10 MW	150 MW
2016-2019		220 MW	30 MW	250 MW

Concluzii:

Politica de stat în domeniul energiei din surse regenerabile este implementată prin intermediul programelor de stat, sectoriale și locale. Punerea în aplicare a acestor politici este monitorizată de către Ministerul Economiei.

Astfel, politica de stat în domeniul SER, conform documentelor de politici naționale, este reprezentată prin următoarele:

- Ajustarea cadrului legislativ național la normele și standardele Uniunii Europene (aici este importantă armonizarea în termeni proximi a legislației naționale la prevederile acquis-ului Comunității Energetice);
- Promovarea energiei din surse regenerabile, eficienței energetice și economisirii de energie prin aplicarea schemelor și a măsurilor de sprijin, în conformitate cu cadrul legislativ și cu cele mai bune practici internaționale;
- Asigurarea coeziunii sociale și teritoriale;
- Exercițarea administrării de stat în domeniul energiei din surse regenerabile;
- Accesul prioritar pentru energia electrică din surse regenerabile;
- Asigurarea accesului persoanelor fizice și juridice la informații privind producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile și eficiență energetică.

Planul național de acțiune în domeniul energiei din surse regenerabile constituie un document-cheie al politicilor Republicii Moldova pentru promovarea utilizării surselor regenerabile de energie în vederea realizării principalelor obiective strategice de creștere a securității aprovizionării cu energie, a dezvoltării pe termen lung în condiții de protecție a mediului ambiant și reducerii schimbărilor climatice. Planul definește obiectivele sectoriale pentru a atinge 20% SER în 2020, stabilește adaptări legislative, de reglementare și administrative necesare pentru atingerea acestor obiective.

În același timp, în procesul promovării utilizării SER la scară largă, costurile investiționale ale cărora sunt încă relativ mari, Guvernul urmează să țină cont de interesele economiei naționale, precum și solvabilitatea reală a populației pentru resursele energetice. În acest context, Guvernul urmează să ia în considerație costurile investiționale, orele de operare, inclusiv în baza mediei cele mai joase din UE, costurile pentru combustibil pentru biomasă utilizată în cogenerare, orele de operare pentru instalațiile hidro, în baza mediei cele mai joase din UE.

Dacă prețurile de import vor rămâne constante, atunci potențialul impact asupra consumatorilor va rămâne substanțial. Vor fi necesare măsuri suplimentare pentru a asigura accesibilitatea tarifelor finale la energia electrică. Chiar și la nivelul UE politica de subvenționare a SER devine mai prudentă, iar Comisia Europeană recomandă țărilor membre să stabilească politicile de suport a SER cu o mare atenție.

În comunicarea sa „*Renewable Energy: a major player in the European energy market*”⁶, Comisia Europeană a subliniat necesitatea ajustării intervenției publice în vederea stimulării inovațiilor, creșterea expunerii SER la prețuri de piață, prevenirea supra-compensării, minimizarea costurilor de suport pentru SER. Comunicarea respectivă a pus baza elaborării unui ghid unificat la nivelul UE pentru suport al SER. Una din măsurile-cheie de limitare a impactului va fi stabilirea plafoanelor pentru nivelul investițiilor în SER în baza capacităților stabilite în PNAESR, incluzând cele eligibile pentru a fi incluse în tariful FiT, ce urmează a fi stabilit în urma competiției între investitori.

Luând în considerație capacitatea de plată scăzută a populației, statul nu poate accepta creșterea esențială a tarifului pentru populație din cauza integrării necontrolate în SEEN a energiei electrice produse din SER. Prin urmare, Guvernul urmează să găsească un compromis între menținerea accesibilității tarifelor la energia electrică pentru consumatori casnici și non-casnici și atingerea obiectivelor globale în domeniul SER. Acțiunile de valorificare a SER în sectorul termoeenergetic (*în special prin utilizarea biomasei și tehnologiilor moderne de co-generare și tri-generare*) vor fi o componentă importantă de limitare a impactului asupra consumatorilor de energie electrică. Eficiența energetică, de asemenea, este importantă în limitarea impactului și nu trebuie neglijată.

Vadim Ceban este expert asociat APE în domeniul energetic. În perioada 2010 - 2014, a activat în calitate de director al direcției generale pentru securitatea și eficiența energetică a Ministerului Economiei al Republicii Moldova. De asemenea, în anii 2009 - 2010 a fost director general al administrației Consiliului Agenției Naționale pentru Reglementare în Energie din Republica Moldova.

6 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Brussels, 6.6.2012, COM (2012) 271.

Asociația pentru Politica Externă (APE) este o organizație non-guvernamentală activitatea căreia este dedicată susținerii procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, promovării reformelor democratice și a soluționării politice a problemei transnistrene în contextul integrării europene a țării.

Asociația pentru Politica Externă (APE)
Str. Sciusev, 64, Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel.: +373 22 22.44.30; +373 22 21.09.86
Fax: +373 22 21.09.86
E-mail: office@ape.md
www.ape.md
www.europa.md

*Această publicație este realizată de Asociația pentru Politica Externă cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida) și Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est-Europene, Guvernului Suediei, Sida sau al Ministerului Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.